

Izhaja vsak četrtek
in velja s poštnino
vred in v Mariboru s
pošiljanjem na dom
za celo leto K 4.—
za pol leta „ 2.—
za četrt leta „ 1.—

Naročnina se pošilja
upravnilstvu v tiskarni
sv. Cirila, koroške
ulice št. 5. List se
pošilja do odpovedi.

Deležniki katol. tis-
kovnega društva do-
bivajo list brez po-
sebne naročnine.

SLOVENSKI

GOSPODAR.

List ljudstvu v pouk in zabavo.

BRALNO DRUŠTVO
pri
Slov. Bor.
Posamezni listi določeni
se v Mariboru pri
gospodu Novak-u na
velikem trgu po 10 h.

Rokopisi se ne vra-
čajo, neplačani listi
se ne sprejemajo.

Za oznanila se plačuje
od navadne vratice,
če se natisne enkrat,
po 15 h, dvakrat 25 h,
trikrat 35 h.

Inserati se sprejemajo
do srede popoldne.

Štev. 14.

V Mariboru, dne 4. aprila 1901.

Tečaj XXXV.

Pisanka.

Ko so se štajerski slovenski državni poslanci na Dunaju ločili v dva kluba, trebalo se je bati, da ta ločitev ne bo ostala brez posledic na domače spodnještajerske razmere. Premnogo naših rodoljubov in rodoljubnih volilcev je odločno zahtevalo, da dr. Ploj in Robič morata izstopiti iz hrvatsko-slovenskega kluba, ne zaradi tega, ker tudi ta klub stoji po svojih pravilih na krščanski podlagi, ampak zaradi tega, ker je ta klub dal streho dr. Tavčarju, možu torej, pod kojega pokroviteljstvom se na Kranjskem tako srdito bije boj zoper katoliško cerkev in zoper gospodarsko organizacijo. Tudi naš list se je koj skrajša pridružil tej zahtevi.

Medtem smo bili obveščeni, da se v hrvatsko-slovenskem klubu dela na to, da se ustavi našemu narodu pogubno pisarjenje in delovanje Tavčarjevo in njegovih ožjih prijateljev na Kranjskem, ali pa da se nekateri poslanci tega kluba, med njimi tudi dr. Ploj in Robič, ločijo od dr. Tavčarja, naj si to že na način, da sami izstopijo iz tega kluba, ali pa da izstopi dr. Tavčar. Ko je bil naš list o tej gotovo pošteno nakani naših poslancev obveščen, je naenkrat umolknil. Smatrali smo za svojo dolžnost, da sedaj ne smemo delati nikakih težav lojalnemu prizadevanju naših poslancev dr. Ploja in Robiča. Naše molčanje se je široko spodnještajerske domovine krivo razlagalo in od mnogih strani zelo pikro obsojalo. Očitalo se nam je, da smo neodločni, da einamo med Tavčarjem in katoliškonarodnimi poslanci, da samo iz farizejstva naglašamo potrebo katoliških načel v politiki, da dajemo potuho dr. Ploju in Robiču, in druga enaka očitanja so nam letala v obraz. Dogodki zadnjih dni pa so nam dokaz, da je naše zadržanje bilo popolnoma pravilno. Iz Dunaja se nam namreč poroča, da je dr. Tavčar izstopil iz hrvatsko-slovenskega kluba. Prepričani smo, da nam sedaj naši somišljeniki zopet vrnejo svoje popolno zaupanje ter nam v zadoščenje pripoznajo, da je naše molčanje bilo politično modro in previdno.

Dr. Ploj in Robič sta s tem, da sta dosegla izstop dr. Tavčarja, darovala vsem spodnještajerskim Slovincem, ki so res samo zavoljo narodovega blagora vneti za slogo, lepo pisanko za letošnjo Veliko noč. Pregnala sta temen oblak, ki je plaval zadnji čas nad Spodnjim Štajerjem ter pretil uničiti našo slogo. Pregnala sta strah od svojih volilcev, ki so mislili, da sta sklenila nerazrušno zvezo z nasprotniki naše vere in naših kmetško-gospodarskih interesov. Če sta se morala v zadnjem času tudi veliko truditi in če bosta tudi v bodoče predmet srditih napadov, naj jih to ne vznemirja, plačilo in zadoščenje jima naj bo, da se jima sedaj

vrne zaupanje njenih katoliških, kmetških volilcev.

Spodnještajerski rodoljubi pa bodo sedaj lahko zopet naprej složno delovali za okrepitev verskega prepričanja in življenja med našim vrlim ljudstvom, za njegove narodne pravice in za njegov gospodarski napredek. Naše moči se ne bodo razcepljale za strankarske boje, ampak se spajale v plodnosno, narodu koristno delovanje.

Sedaj, ko je dr. Tavčar izstopil iz hrvatsko-slovenskega kluba, ni tudi nobene ovire več, da se združita oba kluba, v katerih se nahajajo jugoslovanski poslanci, namreč slovansko središče in hrvatsko-slovenski klub, v en klub. To želi naše ljudstvo, a to zahteva tudi naša jugoslovanska politika, katera se je pred leti iz Kranjskega tako krepko povdarjala in bila po vseh jugoslovanskih deželah z velikim navdušenjem sprejeta. Poslanci iz »Slovenskega središča« bodo imeli sedaj priložnost tudi dejansko pokazati, da je njih ravnanje v zadnjem času bilo narekovano po načelih, ne pa morda po osebnostih. Vsak Slovenec pa, ki je res dobre volje, bo sedaj delal na to, da se oba kluba čim prej združita ter si prizadeval to delo pospešiti ne pa ovirati. Iz tega stališča se nam zdi vsega obsojanja vredno pisanje tržaške »Edinosti« od zadnjega ponedeljka, ki je na jako prozoren način začela sugerirati naši javnosti mnenje, kakor da bi bil izstop dr. Tavčarja iz hrvatsko-slovenskega kluba brezpogojna kapitulacija pred eno osebo, pred dr. Šusteršičem. Od tega lista, ki se sicer cedi samega rodoljubja in sloge, pač nihče ne bi pričakoval take pisave.

Vsem somišljenikom in prijateljem našega lista želimo vesele velikonočne praznike!

Pesek v oči.

Od Pesnice.

Dne 4. maja 1900 je sklenil deželni zbor štajarski, da plača za uravnavo pesniške struge v tretjem njenem oddelku dežela štajarska 26.000 kron, če odda vlada enako svoto; vsa poprava bi namreč stala 52.000 K. Ta sklep se je glasil tako, da se naj poprava pesniške struge izvrši, če le mogoče, že leta 1900.

Vsled vsakoletnega večkratnega poplavljenja po Pesnici so hudo prizadete občine Formin, Trgovec, Cvetkovec in Velika Nedelja.

Te občine so se pred nekaterimi tedni obrnile do državnega poslanca g. Žičkarja, naj posreduje na Dunaju, da vlada izplača zahtevano svoto z 26.000 K in se naj delo vsaj v spomladi 1901 prične.

A kaj nam poroča naš poslanec? Neverjetno! »Ne v poljedelskem, ne v notranjem ministerstvu ne vedó še ničesar o sklepu deželnega zbora in tudi ne morejo odločevati v tej zadevi, dokler deželni zbor štajarski enake zahteve

vladi ne predlaga.« Preteklo bo skoraj leta dni, kar je deželni zbor napravil ta sklep, in vendar se še baje vedno vršijo pogajanja med namestnijo in deželnim odborom, bi se li popravila pesniška struga. Zdaj so se menda odprle oči onim lahkomišljenim posilposlancem iz ptujskega okraja, ki so preteklo leto hodili romat v Gradec. Ali se ne meče na ta način spodnještajarskim prebivalcem samo le pesek v oči, če se delajo v Gradcu sicer sklepi, ugodni za spodnji Štajar, ki se pa nikakor ne izvršujejo? To dejstvo zopet jasno kaže, kaj imamo iz Gradca pričakovati. Ne dajo nam ničesar, a včasih nam vržejo le pesek v oči s sklepom, ki ga pa nočejo izvršiti.

Državni zbor.

Mariborsko učiteljsiše.

Preteklo leto so vprašali poslanci Žičkar in tovarši ministra za uk in bogočastje, zakaj ne skrbi za to, da se pri zrelostnem izpitu na mariborskem učiteljsišču izprašuje tudi v slovenskem jeziku, kakor to odločno zahteva § 64 organizacijskega statuta. Minister je ostal na dolgu s svojim odgovorom, gotovo zato, ker bi moral priznati, da se na imenovanem zavodu postopa popolnoma nepostavno. V seji 27. marca t. l. je poslanec Žičkar ponovil to interpelacijo, pristavil pa še tole važno točko: »Ali namerava minister izvršitev odloka organizacijskega statuta s tem omogočiti, da se nastavlja na c. kr. učiteljsišču v Mariboru le take učne moči, ki so popolnoma z možne slovenskega jezika ustno in pismeno?« Glavni vzrok, zakaj ni mogoče na mariborskem učiteljsišču pri izpitu sprašati v slovenskem jeziku, je ravno v tem, ker so nastavljeni učitelji, ki ne razumejo slovenskega jezika.

Volitev v delegacijo.

Vsako leto se snide avstrijska delegacija z ogersko, da dovolita stroške za vojake in za skupne zunanje zadeve naše monarhije. Vlada namerava letos sklicati delegacije že zdaj pred Velikonočjo. Tej zahtevi so se pa uprle mnogotere stranke v poslanski zbornici, večidel radi tega, ker bi morda vlada ne hotela po praznikih zopet sklicati državnega zbora, ko so se ji vojaki za tekoče leto že dovolili in bi se zdaj tudi že izvolile delegacije. Osobito vsenemska, socijalno demokratična in pa skrajna češka stranka so se hudo upirale izvolitvi delegacije. Moralo se je po imenih glasovati. Toda izvolitev delegacije se je sklenila s 198 proti 105 glasovi. Kakor druge postave v volitvah je kaj krivična tudi ta postava o izvolitvi delegacije. Vseh Slovencev se šteje okoli 1 milijon in 200.000 duš. Lahov pa le okoli 700.000. In vendar imajo Lahi v delegaciji 4 zastopnike,

Slovinci pa le enega (dr. Šusterčič). Štajersko bosta zastopala Nemca graf Stürgh in dr. Pomer.

Kvotna deputacija.

Sporočilo, katero smo dobili o sklepu kvotne deputacije, ni veselo. Okoli 30 let smo Avstrijci plačevali za skupne potrebščine 70 odstotkov, Ogri pa 30. Lani se je stvar za Avstrijo nekoliko zboljšala. Plačevali smo mi 65,6%, Ogri 34,4%. Toda ta svota je za Avstrijo tudi na škodo. Ud kvotne deputacije, poslanec Povše je izračunal na podlagi uradnih podatkov o državnih dohodkih Avstrije in Ogerske, da bi morali Ogri plačevati 38%, Avstrijanci pa 62% (1 desetinka tega zneska pomeni okoli 150.000 gld., 1% torej poldrug milijon gld.) Iz tega se vidi, koliko milijonov mora Avstrija po krivici plačevati na korist Ogerske. Vse dokazovanje pa je bilo zastoj. Večina deputacije se je podvrgla Ogerskim zahtevam. Radovedni smo, ali bodo Ogri zmagali tudi v našem državnem zboru, oziroma, ali bo večina našega državnega zbora glasovala za Ogerske koristi.

Soc. demokrat učitelj Seitz.

Dunajski učitelj Seitz (izgovori Zajc) je pristaš socialnih demokratov in je na raznih shodih hudo nasprotoval dr. Luegerju in krščanski stranki, ki zdaj vlada na Dunaju. Očital je tej stranki, da nič ne stori za uboge šolske otroke. Pri seji dunajskega okrajnega šolskega sveta se je spozabil tako daleč, da je predsedniku prvega oddelka okrajnega šolskega sveta nameril zaušnico. Radi tega se je proti Zajcu začela preiskava in dunajski okrajni šolski svet je predlagal deželnemu šolskemu svetu, naj se Zajc odpusti iz službe. Ker je pa Zajc državni poslanec, je vložila liberalna stranka ugovor proti temu, da se je proti Zajcu začela preiskava brez dovoljenja poslanske zbornice. § 16 temeljnega državnega zakona pravi, da se proti državnim poslancem ne sme sodnijsko postopati brez privoljenja poslanske zbornice.

S to zadevo se je poslanska zbornica pečala dvakrat: 23. in zopet 29. marca. Sklenilo se je, da se ima imenovana postava radi neodgovornosti poslancev spremeniti tako, da poslanca nima ne sodnijska ne katera druga oblastnija brez dovoljenja državnega zbora preganjati. Koliko časa se je potratilo pri tej obravnavi! Kakšne psovke so zopet letele od strani vsenemske, socialno demokratiške in deloma tudi od nemške narodne stranke na voditelje krščanske stranke na Dunaju, posebno na dr. Luegerja in dr. Gessmanna! Kako so tulili in s pokrovi ropotali prusaški poslanci med govorom dr. Pattaja in dr. Luegerja! Dr. Lueger je dokazal silne podlosti in nesramne laži socialnih demokratov, ki trdijo, da dunajski kristijani ne storijo nič za uboge otroke. Dunajsko mesto več daruje za uboge otroke, kakor na Nemškem 7 največjih mest skupaj z Berlinom vred. A ti znaš tem propadlim ljudem dokazovati čisto resnico, kakor jo hočeš; vse zastoj! Med govorom dr. Luegerja, ki je popravljal same laži svojih nasprotnikov, in so le-ti divjali in vpili v eno mer, mi je prišel na misel prizor iz svetega pisma, ki pripoveduje, kako so farizeji škripali z zobmi proti sv. Štefanu, ko jim je očital njihovo hudobijo. Znamenito je bilo pri tem tudi obnašanje poslanca Malika. Malik je naslednik državnega poslanca Franc Girstmajerja za Lipnico. Malik je vpil: »Krščansko socialna stranka je breznačajna.« Dr. Lueger mu odgovori: »Najzadnejši član krščansko socialne stranke ima v mezincu več značaja, kakor Malik na celem svojem telesu.« Predsednik graf Vetter je na to k redu poklical (nekako pokaral) Luegerja in Malika.

Varstvo slovstvenih del.

Med Avstrijo in Nemčijo se ima skleniti pogodba, da ne smejo zunanji pisatelji in založniki brez dovoljenja domačega pisatelja ali umetnika razširjati njegovih del. Avstrijski pisatelj je imel sicer pravico zabraniti, da se njegova slovstvena dela ne smejo širiti v Avstriji brez njegovega dovoljenja. Izven Avstrije se je pa smelo to delati. S tem trpi pisatelj ogromno škodo. V prihodnje se tudi v tujih državah ne bodo smeli spisi, proizvodi umetnosti in fotografije prodati in prevajati brez dovoljenja dotičnega izumitelja.

Svetovna poštna pogodba.

Poslanec dr. Kozlovski je poročal v sej. 29. marca o novi svetovni poštni pogodbi. Predlog se je sprejel.

Rentni davek.

Postava o spremembi zakona iz l. 1896 zastran rentnega davka se je sprejela. Zastavnim pismom raznih denarnih zavodov se je dovolilo neko olajšanje.

Sirotinske blagajne.

Po nekaterih deželah imajo skupne sirotinske blagajnice že od leta 1858. Te so se čudno namnožile in tudi rezervni zakladi so silno narasli. Koncem leta 1898 so znašali rezervni zakladi nad 21 milijonov gld. Nastopila so vprašanja, kam se naj porabijo nepotrebni preostanki rezervnih zakladov. O tem je bila razprava v zbornici 26. marca. Sklenilo se je, da se prepušča dotičnim deželnim zborom, kako hočejo v podporo sirot vporabiti ta denar. Ker štajerska dežela nima take sirotinske blagajne, tudi ne pride v poštev. Vendar je govoril o tej stvari tudi veliki prerok graškega mesta, poslanec Hofman. Pri tej priložnosti je pa razlagal, kako silno škodljive so zdravju dijakov velikonočne duhovne vaje! Ali si more človek misliti večjo budalost, kakor jo prodajajo nekateri neslani nemški poslanci.

Politični ogled.

Proti duhovnim vajam. Naučni minister je dovolil, da se smejo na srednjih šolah pred Veliko nočjo obdržavati kot priprava na sv. spoved in obhajilo duhovne vaje. Nemške stranke pa so začele sedaj veliko gonjo proti tej dovolitvi. Več nemških mestnih zastopov se je že izreklo proti duhovnim vajam. Da bi take duhovne vaje vodili prusaški protestantski pastori, bi Nemci gotovo ničesar ne rekli.

Nizjeavstrijski socialdemokrati so se posvetovali v Florisdorfu, kako bi svoje nauke spravili med kmečko ljudstvo, posebno kako bi našuntali kmete proti velikim posestnikom, hlapce in dekile pa proti kmetom. Izdalo se je geslo, da se kmetu ne smejo odkriti zadnje nakane socialdemokratov, ki obstojé v tem, da mine osebna lastnina.

Kdo bo ruski poveljnik, ako se vname vojska z Avstrijo? Ruski car je generalu Dragomirovu v Kijevu ponudil mesto varšavskega generalnega guvernerja. Dragomirov je ponudbo odklonil ter pisal carju: »Ali me hočete poslati v gotovo smrt, prestavivši me v Varšavo?« Tekom šesterih let je umrlo zaporedoma troje varšavskih generalnih guvernerjev. Neka usoda leži nad tem mestom. Bodoči poveljnik v vojni z Avstrijo nima veselja boriti se že s smrtjo. Dragomirov torej misli, da se bode še živ boril z Avstrijo.

Srbska kraljevina bo dobila novo ustavo. Postajodajalstvo bo izročeno kralju in dvema zbornicama, v jedno se bodo zastopniki volili, v drugo bodo po kralju ime-

novani. V ustavi bo zajamčena svoboda zborovanja, tiska in volitev. Volitve za skupščino se bodo letos vršile že po novi ustavi.

Nizozemska. Kakor mački okoli slanine so lazili nemški odličnjaki okoli nizozemske kraljice Viljemine, ko še ni bila poročena. Sam nemški cesar je ni izpustil izpred oči. Posledica tega obleganja je bila poroka mlade kraljice z nemškim princem Mecklenburg Šverinskim. Sedaj se pa že čuje, da Nizozemci niso nič kaj zadovoljni z možem kraljice Viljemine, to pa radi tega, ker ta lepi gospod prezira vse nizozemsko, a protežira vse, kar je nemškega, — celo za služabnike si je naročil same Nemce. Nizozemci se opravičeno bojijo, da bode hotel ta človek širiti po Nizozemskem propagando za Nemčijo, ker je namen Vsenemcev pridobiti tudi Nizozemsko za zvezo germanskih držav in severu proti Rusiji, ki jih bode v oči. Ali se jim pa tudi posreči — je drugo vprašanje.

Francoska vlada je v zbornici poslancev res dobila večino glasov za svojo postavo, s katero lahko vsak dan uniči katoliške redove in družbe. Ali bo tudi pred senatom tako srečna, se ne ve, toda mogoče je, da tudi tamkaj prodre. Na Francoskem so se duhovniki in katoliški možje premalo brigali za politiko. Sedaj pa vidijo, kako daleč se pride, ako poslušajo liberalne nauke: »Duhovnik naj ostane le v cerkvi!« Po novi postavi bodo tudi prepovedane vse šole, v katerih bi poučevali katoliški redovniki in redovnice.

Rusija in Anglija. Zanimivo je izvedeti, kaj se godi med Anglijo in Rusijo, torej med dvema državama, ki se danes najbolj sovražite. Na pogrebnih slavnostih v Londonu je bil tudi ruski prestolonaslednik kot zastopnik ruskega carja. A nasproti zastopniku carja je nastopil angleški dvor na način, ki je bil naravnost razžaljiv za carja samega. Ne samo, da se je ves angleški dvor vedel jako hladno nasproti velikemu knezu, celo k njega vsprejemu so poslali nekega nižjega dvorjana. To neclikano sovražno obnašanje je bilo povod, da je prestolonaslednik prvi odpotoval iz Londona. Ta dogodek pa je carja silno razburil in je sklenil pokazati oholim kramarjem, kako jih zaničuje. Zgodilo se je sledeče. Vkljub temu, da je bilo tudi na ruskem dvoru dvorno žalovanje po kraljici Viktoriji, se je car Nikolaj s carico in vsem dvorom udeležil nekega javnega plesa, kar se še dosedaj nikdar ni zgodilo v Rusiji. Ta dogodek je prišel do znanja tudi v Londonu in sedaj so Angleži hiteli, da popravijo napako. Obrnili so se do nemškega cesarja za posredovanje in ta je poslal starega generala Werderja sredi zime v Petrograd, da potolaži carja. Pričakovalo se je, da Werder izvrši to misijo, ker je osebno priljubljen v Petrogradu. Toda zmotili so se. Car je Werderja ljubeznjivo sprejel, ga povabil seboj na lov, a o politiki ni hotel slišati nobene besede in je vsako posredovanje naravnost odklonil. Toda kmalu za tem je sledila tudi nova rusko-kitajska pogodba kot odgovor na angleško predrznost.

Kralj Edvard VII. — žid. Angleški list »Black and White« prinaša zanimiv članek, v katerem dokazuje, da je bila kraljica Viktorija židovskega pokolenja. Vojvodinja Kant, mati pokojne kraljice Viktorije je bila iz popolno židovske družine Saalfeld in je bila čistokrvna židinja. »Black and White« dostavlja, da se je Viktoriji poznalo na obrazu, da je židovske krvi, Edvardu VII. njenemu sinu pa se židovsko pokolenje še bolj pozna v obrazu. Židje se seveda veselijo tega, da po tolikih stoletjih zamorejo pokazati na eno kronano glavo, v kateri teče Abrahamova kri. — In ker je nemški cesar vnuk angleške kraljice in se torej tudi po njegovih žilah pretaka židovska kri, potem pač ni čudo, da gre nemška politika roko v roki z židovsko politiko. Lepe reči!

Vojska v Južni Afriki. Ker so se »mirovne pogodbe« mej Botho in Kitchener-